Број 264. У Новом Саду, у уторак 23. новембра 1904. Година XXXIX.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом, свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За остале земље на четврт године 10 круна Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 2 кр. 84 пот. на четврт године 8 круна 75 пот. За остале земље на четврт године 14 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање „Рада“ деоничарског друштва у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јована Т. Чавића,

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Основне школе у Русији.

Петроград, 20. нов. 1904.

Питање о реорганизацији школа и јавне наставе јесте најважније питање, које данас занима све јавне посленике и сав образовани свет у Русији. То је питање за унутарњи живот и напредак руске империје исто тако значајно и важно, као што је важан рат са Јапаном. Физичким и природним богатствима и благом, животном моћи и јачином, Русија се с правом сматра за прву државу на свету, али духовна богатства и умне тековине нису достигле ону висину, до које су се подигли остали културни народи западне Европе. Русија, у првом реду, има да реорганише школе и наставу. Отуда управо има да пође дух новога доба и да уђе у свеколико руско друштво. Преображај руског друштва и реформе у државној управи треба да почну од школе.

И заиста питање о новој организацији школе и јавне наставе јесте данас у Русији најважнија ствар. То је питање више од двадесет година на дневном реду. Све се диже и усавршава; све иде напред а само школа руска стоји на истом низу, на ком је стајала пре четврт столећа. — Васпитање руске омладине, васпитање будућих нараштаја јесте основа за препорођај и напредак руског друштва и саме државе.

Последње године тај покрет избија све то јаче на површину. Намера је да се општа знања, писменост и општи појмови образованости унесу што дубље у слојеве руског друштва.

По статистичким подацима које сам добио од једног чиновника из министарства просвете од 42 губерније тек је један десети део становништва писмен. Сама петроградска губернија једва да има нешто више од половине (55 од сто) писмених. Писменост женскиња је ва још нижем ступњу. Има губернија где писмених женскиња на хиљаду дође тек 75 а у симбирској и пенземској губернији и тај проценат пада до 70 на 1000.

Више образовање у Русији још је ређе и теже. На десет хиљада сеоског становништва (мужика) долазе двојица са вишим образовањем, а у варошима једва да надмаша 76. У Москви их на 10000 има 130, а у Петрограду 210 са вишим образовањем. А међутим сваке године безбројне хиљаде младића улазе у гимназије и излазе из ње да ступе на универзитет. Но од тога броја највећи део застаје на пола пута услед разних незгода у животу или школи и виша настава још је недоступна широким круговима становништва. И то траје годин ма, десетинама година, више од тридесет година.

Русија се досада бавила само просветним пројектима и плановима, а стварним радом, није народу помагала. Министар просвете Д А. Толстој још 1876. израдио је пројекат за општу обавезну наставу. Али је његов пројекат остао као пројекат Он је умро. За њим су дошли Дељанов и Богољепов. Но и они су умрли оставивши за собом само пројекте и планове. За њима је дошао Рановски, који је једва нешто учинио за побољшање средњешколске наставе, али је и он умро оставивши разне пројекте и планове.

Тридесет је и више година, како се хоће и смера да се руском народу отворе врата сазнања и општег образовања. Али за све то време руски је народ добио неколико пројеката и остао је и даље у тами незнања и неписмености.

Сад је та тежња врло јака и она захвата све сталеже у Русији: треба отворити пут општем образовању читавога народа. Мужик мора постати грађанин, човек и бити писмен и образован. Основна идеја реформе јесте у општој доступности нижег и вишег образовања. „Мораш бити писмен, мораш бити образован, мораш духовно сит бити био мужик или варошанин!“ Богатство је не само у имању, у материјалној безбедности, него и у знању.

Принцип обавезне наставе заведен је у целој Европи. Русија има да примени тај принцип на своје народе и да их што пре просвети...

Данас је тај покрет у Русији заталасао све духове, све сталеже и реформи образовања с правом дају за културни живот империје исто толико значаја, колико га придају рату, што га воде на истоку са жутом расом.

М.

Шта се спрема у Европи.

V.

Развој догађаја у руско-јапанском рату пружа јасну слику целе најновије будућности. У енглеско-бурском рату лако је било, на пр. подметути Менелика, да узбуни па, евентуално и освоји Судан. Могао се побунити и Египат, могао би се узбунити и Балкан, али — још увек би Јапан остао довољно јак, да изазазове заплете на крајњем Истоку, а то се није смело дозволити.

Енглеске експедиције у Тибет ударили су главом о зид; енглески војник иде у бој за плату — Рус иде за „мађушку и бађушку“! Енглеска везује поглавице покорених народа, и мртве (као што је василиско Верешчагин) на уста топовска и пробија их — Руси лаганом, мирном, тактичном политиком освајају. Данас су Татари, Кавкасци, па и Кримци, „мусломански Руси“, Кива и Бохара су мирне провинције њезине, силни цар персијски се надмеће са кановима и емирима од Авганистана, Белуџистана, Туркестана и Кашмира, који ће указати веће пријатељство и учинити веће услуге — беломе цару!...

Русија је кроз много година уделила наследство престола у тим земљама а и принчеве им образовала у својим школама, ни веру ни језик није никад ником дирала, а вера баш и језик тих народа, то јој данас и јесу најбољи савезници за освајање тих држава.

Цар највећег царства, цар од Кине, истиче у свом уговору с Русијом тристагодишње пријатељство и мирно суседство; цар од Кореје бега у руско посланство, кад му је живот био у опасности, цар Менелик тражи и налази пријатељство, Далај-Лама од Тибета, тај живи и непогрешиви светац и владар велике државе, поклонио се пред царем свију Руса! ..

А Италија, после пораза код Адуе, хоће да се отргне из германског загрљаја. Бели цар јој је утро пут у пријатељство с њезином сестром Француском, он ће је и даље помоћи; он јој је и краља оженио краљицом Српкињом. Данас, када је на Русију запуцала и хала и врана, када је изведен мучки нападај, Порт-Артур се

ПОДЛИСТАК.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

У недељу 21. новембра била је представа за народ с обаљеним ценама. Приказана је: »Васантасена«. Индијска драма у 5 чинова, од индијског краља Чудраке. За позорницу прерадио Е. Пол. Превео Мита Р. Поповић Редитељ Спасић.

Ми смо опширно писали о »Васантасени« кад је први пут приказана пре 3 године. То је красна драма пуна правог песништва, пуна дубоких мисли и лепоте. А смер драме је велики и озбиљан, не само у целини него и у појединостима, па и склоп је уметнички. Она наивност у њој, губи се, јер сте занешени мирисом источњачког песништва.

Онако још нико није изнео коцкаре на позорници као Чудрака, онако нико као он женскињу која тргује са пољупцима, па је препорођава љубав. Колико блата, колико гада је изнео Сарду у својој Фернанди, па није могао да добије за њу праве симпатије.

Говорили смо пре три године и о Санстанаки, сравњивали га са Луњевицом, и рекли:

»Санстанака! То је тај, који је управ срушио краља Пилаку са престола. То је тај, који сваком приликом показује и говори: Ја смем све! Моја је сестра удата за краља!

Ах ти неразмишљени шураци. Било их је и пре 2000 година, као и доцније. А владари су и онда били слаби према њима. И зар је доиста та слабост у природи сваког човека, који воли жену. Србин верује у то јер има пословицу: Прво бог, па женин род«.

Указивали смо на Србију, али бадава. Ми смо слутили како ће се свршити. Она ужасна сличност Санстанаке и Луњевице довела је до истих последица. У Србији је било два Санстанаке, два Луњевице и тамо не погину само краљ него и краљица.

Нисмо се преварили кад смо рекли: »Оно у Васантасени је ризница мудрости читавог једног народа прибрана вековима и да је тамо смештено право песништво и права истина, јер је обоје — једно.«

Наша новосадска публика примила је боље Васантасену но по неким другим местима, што јој служи на част. Између овог приказа и оног пре три године није било велике разлике, осим што су нека господа онда мање муцала.

Васантасену је играла С. Бакаловићка. — Била је лепа бајадера, којој је љубав вратила невиност. Она је то у својој игри умела заиста лепо да истакне.

Спасић је био Чарудата и играо га је као увек врло красно и ако је имао много да декламује. Васиљевић је приказао Санстанаку да га не тражимо бољег. Био је добар Марковић (Аријака) па и Николић илицар, доцније калуђер.

Улога Мајтреје и Мандинике биле су у новим рукама. Мајтреју је играо Барјактаровић место Динића. Није кварио, ал држимо да та врста улоге није за њега. Или зар управа још није на чисто, у ком правцу да употреби овог нашег младог ал марљивог иначе и способног глумца Барјактаровићка је била Мандика. Пре је ту улогу играла Добриновићка па и она не беше онда тој улози у свима партијама дорасла. Барјактаровићка ју је замењивала. У тужним призорима била је боља, али где треба да ђаволи то не уме.

Највећи аплауз је пожњео мали Митица Марковић. Он је своју доста тешку детињу улогу одиграо, да је заслужио толику штаницлу бомбона, колико је велики. Кад су га изазвали, изашао је достојанствено, као Цезар кад се победоносан враћао у Рим па како се само поклонио?!

Остале су улоге биле мање, неке и у рукама старијих глумаца. То је успеху само помогло.

држи, држи се јуначки! Енглеска је лађа ухваћена у Црвеном Мору и кажњена без милости. И Рождественски је показао да је прави Рус — Енглеска је занемила од чуда: свет је се више не боји!

Први пораз је Наполеон осетио од словенског, (српског: црногорског и бокељског оружја) — последњи чавао у одар мртвачки, закуцала му је словенска Русија...

Први удар енглеској политици, дао је на Балкану краљ Петар, а последњи нека јој изведе цар Николај.

Некадашњу највећу светску силу — римскога папу — први је био српски владар који га није посетио — и ако је био у Риму — владика Раде, а од „признатих" ипак Србин — кнез Никола За њим је дошао шах перзијски па председник француске републике А католички владари (или њихови принчеви) ипак иду још увек обилазећи чак и краља од Италије, да целивају папучу ватиканском сужњу (папи!) Немци траже и ратовали су а још се увек боре за свој народни језик у цркви, а то су тражили и Скандинавци и други народи. Силни су ратови вођени, силна је и крв проливена Траже свој језик и Чеси, траже и Пољаци. Хрвати што су и имали у „оквиру свог државног права," помало губе. И чим је из Беча удешено и папа потписао своју булу да се богати фондови св. Јеронима уступају само Хрватима — морао је повући то, и признати, да се и католик — може звати и Србином!... И стогодишња махинација на Балкану и пограничним крајевима би пресечена на једним ударцем: стари Рим поклонио се ту пред величанством српског народа, баш као што се поклонио у питању словенске литургије пред маленом, али јуначком, српском Црном Гором!...

Оно исто, што су имали Срби да из војују Европи у борби с Турцима то је задатак Русијин, да извојује, нарочито балканским народима — у борби с Јапаном!..

Балкански народи пак нека имају на уму, да сваки пуцањ т повски са порт артурских зидова значи: Балкански народи — приближује се крај и вашој патњи!... СЗ.

Криза у васељенској патријаршији.

— Извештај „Застави". —

Цариград, 18. новембра.

Патријарх-насилник Јоаким III. почео је да се умиљава Русији, а цео свет зна да је мрзи из дна своје црне душе. И да није плаћеник црно-жуте велесиле — а ко прима њене фринте, мора да мрзи Русију — он већ и као Грк мрзи Русију, јер су Грци после Енглеза и Јевреја највећи непријатељи Руса Тек после Грка долазе Турци, и ако је турска мржња барпојмљива. Све несреће, које су Турску задесиле, долазиле су од Руса. Дакле 12. о. м. у патријаршијској капели Памакаристос држано је молебствије за дуг живот цара руског, за царску породицу, за царску војску и за руске борце на далеком истоку. Јоаким III. хтео је тиме да покаже своје „симпатије" према Русима, за чије су поразе у осталом држана молебствија у Грчкој. — На тој служби освећен је и сребрни ћивот (у вредности 5000 рубаља), послат из Русије на дар патријаршији, да се у њему чувају мошти свете Еуфемије, храњене у патријаршијској цркви Натпис је на ћивоту „Светаја мученица Еуфемија". Но Руси врло добро знају, колико им је Јоаким „пријатељ". Знају и то, да је он тражио, да се из сале грчког „Силогоса" у овдашњем предграђу Татавси избаци слика руског цара! Неће дакле Јоаким III. обманути Русе са својим неискреним „молебствијима".

О кризи у патријаршији има ових вести:

Министарска тескера (акт) која је послата патријарху, а за коју смо јавили, наређивала је патријарху на категорични начин, да се сви заинтересовани саобраћају без поговора правила „Општих Одредаба" и да сагласно истима поступају у црквеним пословима. Од дана предаје патријарху поменуте тескере прошло је 4—5 дана и послови су ишли опет по старом, т. ј. по оној истој аномалији у којој су се исти послови затекли пре предавања поменуте тескере

Опозиција, која је сазнала за садржај те министарске тескере, очекујући на промену у држању патријарховом а видећи да ствар иде по старом, решила се и отишла прошлог понедељника (осморо синодалних чланова) у патријаршију. У синодалној сали је изабрала једну депутацију: ефеског матрополита Г. Јоакима и читилинског Г. Кирила, која је отишла код патријарха да му саопшти циљ доласка депутације. Патријарх је депутацији одговорио, да ни с ким из опозиције не може да ради и да неће да зна за за буди какве наредбе.

Пошто је опозиција и овог пута наишла на неоправдани отпор Јоакима III, отишла је тог истог дана по подне код министра правде и вере и, наравно истакнувши своју лојалност према владиној жељи да се ствар сврши на миран начин, жалила се противу тврдоглавог непопуштања од стране Јоакима III. Сада има реч турска влада, која, не хотећи да се у црквене послове директно меша, препоручивала је, да ту ствар сврше међу собом завађене странке узајамним попуштањима. Али, пошто патријархова странка никако не попушта наћи ће се принуђена силом околности, да се умеша и учини крај овој у црквеној историји нечувеној аномалији.

17. овог месеца пак, патријарх Јоаким III. сазвао је чланове мешовитог савета и оно неколико синодалних чланова, који су уз њега, на договор. Саставили су ту такрир (акт) у одговор на министарску тескеру, која је послата патријарху претпрошлог четвртка. Такрир су поднели мањина синодска митрополити патријархове присталице, у пратњи капућехаја А. Икијидис-беја. Садржај тог такрира састоји се, колико смо извештени, — у томе, да оправда све њихове досадање поступке, т. ј. да престави све оно, што је г. Јоаким III. мимо „Општих Одредаба" учинио, као да је имао „право" да то учини. — У колико ће се ти разлози узети у обзир видиће се, али једно стоји да је крајње време, да се патријарх — насилник Јоакима III. извјури из патријаршије, као недостојни, поткупљиви црноризац, протопоп фанариотски.

Аустријска дипломација живо се труди да одржи Јоакима III., али је оправдана нада па и потреба свега православља, да у томе — не успе. Срдан.

Задржали су за себе.

Резолуција српске будимпештанске академске омладине о нашим школама, није нигде штампана. Наш се дописник извињава, што нам ту резолуцију није послао брзојавно, па чак ни поштом, него приликом. Та је прилика имала неприлике на путу, и тако смо је у стању тек сад штампати. Она гласи:

Будимпештанска омладина одржала је збор. На томе збору претресли смо законски предлог министра просвете Берзевицијa, и после дугог и исцрпног саветовања, решили смо ово:

1) Наше мишлење задржавамо за себе и нећемо га ником саопштити, нити ћемо га штампати ма у каквим новинама.

2.) Дал смо закључили протест или не, и ако је, какав је, то је наша ствар, коју такође задржавамо за себе.

3) Држимо да смо испунили своју родољубиву дужност и да смо задоста учинили својим српским осећајима што смо се саветовали о овом важном питању.

4.) Протестујемо, да из овог нашег ћутања за сад ма ко, изведе ма шта, наиме: дал смо ми за или против, дал се ми слажемо с ким или не слажемо ни с ким.

5) Ако би женске дошле код нас да купе потписе под таблицама, изјављујемо, да нисмо дужни казати: јесмо ли мушки или женске. То задржавамо за себе и доста је кад знамо ми.

У име српске будимпештанске омладине. (Дал академске или неакадемске, то такође задржавамо за себе.)

У Будимпешти (или можда и на другом ком месту то је само наша ствар).

У име збора

Председник. Тајник.

(Имена не исписујемо, јер и то задржавамо за себе.)

* * *

Овај збор је поздравио ватреним телеграмом Чака Стева. Телеграм се свршио с речима: „Задржите за себе. Само све задржите за себе и увек задржите за себе. Да сретни будете и свима мили на земљи.

Ко је ово саопштио то и ми задржавамо за себе".

Руско-јапански рат.

Ни код Порт-Артура ни на манџурском бојишту није се десило ништа важније. О борби код Порт Артура стижу само вести из Чифуа, да Јапанци још увек смештају своје тешке топове на брежуљку од 203 метара.

Са манџурског бојишта јавља најновији брзојав генерала Сахарова, да је прошле ноћи било све мирно.

Најновије вести ово су:

Борба око Порт-Артура.

Енглески листови доносе опширне извештаје о борби при освојењу брежуљка „од 203 метара". По тим извештајима борба је трајала непрекидно два дана. Седам пута су Јапанци јуришали и ту употребивши и последње остатке своје резерве. У два маха били су већ на брегу, но опет су од Руса растерани. Седми пут тек пред вече пошло им је за руком да брежуљак освоје, пошто су се Руси лагано повукли.

Сад се и са других страна тврди, да на брежуљку „од 203 метра" није ни било никакве тврђаве, већ само земљаних опкопа и шанчева и признаје се, да Јапанци освајањем његовим нису постигли Бог зна какве успехе. Истина, моћиће да више нашкоде вароши и пристаништу својим бомбардовањем, али бродови руски наћиће заклона. Руси из својих околних тврђава непрестано бомбардују речени вис, на којем се упињу Јапанци да поставе своје тешке топове.

Борба у Манџурији.

Куропаткин јавља од суботе, да руске патроле које су биле продрле све до Дапиндушана нису нигде наишле на непријатеља. Нашли су само у магазину тог места 17 голих лешина јапанских. Држи се, да су их становници опљачкали.

Генерал Сахаров јавља у свом извештају од понедељника, да су јапанска одељења покушала код села Мишинпу да разоре руску ограду од бодљикавог дрота но да су их Руси потисли и том приликом заробили једног Јапанца.

Балтичка флота.

Из Тангера јављају да су руске крстарице „Олег" и „Салдуд" са помоћном крстарицом „Оцеан" стигле тамо.

Из Бреста јављају да је руска контраторпедњача „Врозителни" довршила своје преоправке и одмах се кренула да стигне балтичку флоту.

Из Копенхагна јављају, да је једна руска помоћна крстарица прошла поред Лангеланда, идући према северу.

Нова руска флота.

У Берлин је стигла вест, да се из безусловног поузданог извора зна, да је свршена ствар, успостављање и треће руске

Седми Конгрес Српских Земљорадничких Задруга, одржан 12. маја 1904. године у Топуском, изрекао је једнодушно ово:

СРБИНЕ, НЕ ИСПУШТАЈ ЗЕМЉЕ ИЗ ШАКА, јер је свака груда, свака бразда, сваки педаљ српске земље, свака изгубљена кућица, свако напуштено кућиште српско, што Срби лакомислено из шака испуштају и странцима продају — неизмерни народни губитак, сигурна и неизбежна народна пропаст, највеће српско народно издајство (Тако, и само тако изгубили смо ми Срби многа српска села, српске општине, па и читаве српске крајеве, где се сада други шире и размећу, а још за коју годину нити ће се знати нити спомињати да је тамо Србин

флоте. Она ће се искључиво састојати из црноморске флоте, и то седам великих убојних оклопних бродова. Уз њих ће бити још 40 бродова. Заповедник те нове флоте биће по свој прилици адмирал Тузуним. — У војним круговима петроградским говоре, како је велики кнез Александар Михајловић већ месецима пре тога саветовао цару да и црноморска флота иде на бојиште. Томе се пак опирао Ламсдорф из разлога, да би случајно могао да наступи спор и сукоб с Турском, где би црноморска флота безусловно потребна била. С тога је и састављена ова нова флота.

Вести из места и са стране.

У корист васпитања народног.

Пишу нам из Н. Сада: Извештавам Вас о једној корисној ствари. На име, већина овд. српских народних учитеља сложили су се, да од нове године почевши, сваке недеље после подне или у вече држи по један од њих популарно предавање из науке о васпитању. Нема сумње, да ће ову мисао прихватити сви овдашњи учитељи, па и учитељице, те ће радо вршити ове врсте своју васпитачку дужност, а не сумњамо, да ће на та предавања долазити и велики број родитеља дечјих у чију корист највише се и установљавају ова предавања. — Још су се неки од учитеља договорили, да се у занатлијско-ратарској читаоници заведе обичај, да сваке седмице један од учитеља одабере по неколико кориснијих чланака и бележака, те да их на седмичном састанку чланова чита и по потреби тумачи. — Као што видите обе ове ствари су лепе и корисне и дај Боже, да се што пре приведу и у дело и постану сталним обичајем новосадских Срба.

—н.

Недељна претстава у српском народном позоришту.

Поштовани господине уредниче! Прочитао сам жељу једног родитеља у „Застави", да се у Новом Саду приређују позоришне представе недељом и свецем после подне. Има право. Те представе после подне могу да буду врло добро посећене, јер има нас много, који не може ићи на вечерње представе. Особито ово вреди за нас из околине новосадске. Ја знам, да је лане било у Н. Саду мађарско позориште, које је давало редовно две представе недељом и свецем, па су обадве биле добро посећене. Из нашег места одлазили су скоро сваке недеље на представе после подне и то вече су се још враћали натраг, а сутра дан био је опет свако на свом послу. Зар не би и наше позориште могло обратити нешто више пажње и на околину новосадску? Ове представе после подне биле би управо представе за народ, па онда за породице које имају децу, и напослетку за ђаке. Уверен сам, да би биле добро посећене. Ако би две представе биле много за један дан, боље да отпадне она вечерња представа. На дневним представама не би морао доћи само Бој на Косову, него би се радо гледала и Задужбина цара Лазара, Максим Црнојевић, па класичне трагедије, добре и поучне драме и комедије. Разуме се, уз знатно обаљене цене било би позориште увек пуно. *Један из околине новосадске.*

Покрадена српска црква.

У Белом Пољу (код Мостара), десио се ноћу између 8. и 9. новембра овај нечувени злочин и дрска крађа. Непознати лопови ушуњали су се неопажени у тамошњу српску православну цркву, обили су касу и из ње украли 500 круна. Каса је нађена обијена и празна у реци Неретви. Али ови дрски зликовци, нису се задовољили овом покрађом, него су хтели и да униште целу цркву. Они су дохватили црквене сандуке, у коме су биле старе иконе и многе хартије. Те сандуке метнули су под певницом и запалили их. У јутру у шест и по сахати примећена је ватра и на срећу одмах угашена. Изгорео је под под певницом и цела је црква сва почађавила од дима. Неки држе, да су ово злочино дело извршили Цигани, али тешко да ће то тако бити, јер би се Цигани несумњиво задовољили са новцем, него ће ту бити много дубљи узрок овом гадном делу. Истрага се води.

Папина доплата.

Језуитски лист „Цивита Католика" што излази у Риму, бави се сада питањем о папиној доплати. Тај лист тврди, да папа према 4 параграфу закона од 1871-ве године увек има права, да тражи своју годишњу доплату (3 милиона и 220 хиљада круна) која му је осигурана. По што папа ту доплату од 1871-ве године никако није узимао и по што то папино право не застарева, то папа има сада да прими од прилике 100 милиона круна. На ово су устали талијански слободоумни листови и доказују, да је тврђење језуитског листа лажно и противи се закону и папа би могао у најбољем случају, према законима, примити своју доплату за последњих пет година. Изненађује свет, што из папиних кругова покрећу то питање сада и тумаче то тиме, да папинска власт малаксава и да се папа покорава власти талијанског краља, јер примање тога доплатка који талијанска држава даје папи, то значи.

Французи у почаст Стесељу.

Париски лист „Ехо де Пари" написао је одушевљен чланак у коме се диви Стесељевом јунаштву. У том чланку позвао је француски народ да купи прилоге и да се од тога купи Стесељу почасна сабља, а жени Стесељевој, која уз свога мужа подноси тешке дане и са самопрегоревањем негује руске рањенике, — њој да се опет пошље какав дар. За прва три дана скупљено је преко 10.000 круна.

Село.

Српска Академска Пјевачко Тамбурашка Дружина „Балкан у Загребу, приређује 7. децембра (24. новембра) 1904. године у просторијима хрватског пјевачког друштва „Коло" Село, чист приход намењен је „Српском Академском Потпорном Друштву у Загребу". Добровољни прилози примају се са захвалношћу; прилози са стране нека се изволе слати на „Српско Академско потпорно Друштво у Загребу."

Кућа бачена у ваздух.

У селу Агнати (у близини Напуља у Италији) у кући једног сељака градили су ракетле. Било је ту разних „шпецијa" па и велика количина барута. Непажњом упадне жишка у барут и дохвати и остале материје које распрскавају. Услед сионе праске. Кућа се сруши, три човека погинули су на месту, а један је тешко рањен.

Глумица Одилон.

Још пре неколико година ова бечка глумица била је једна од оних, о којима се врло много говорило. На позорницу ступила је као сирота, а дошла је до врло великог иметка. Удата је била за чувеног бечког глумца Жирадија и — да би га се отресла, за љубав једном свом љубавнику из ранијег доба силом га је хтела да стрпа у лудницу. Сад јављају да је умно оболела и да јој је именован тутор.

Маст за мазање ципела и тровање.

Чудноватим начином умр'о је у Њујорку ових дана, један млад човек. Целог дана до вечери, када је и умро, био је потпуно здрав. Кад су ноћу послали по лекара било је доцкан, млад човек је умр'о. Лекар је констатовао, да је тога дана тај млади човек обукао нове ципеле, које су биле намазане неком машћу, ко а у себи садржи отров. Отров је кроз кожу прошао и дохватио и кожу на нози. Особина тога отрова је, да врло брзо пробија и кроз чврште предмете.

Брзојави „Застави".

Стигли 23. новембра.

Из Турске.

Цариград. 21. новембра. (Од нашег нарочитог извештача.) Султан је својом изразом наредио министру марине, да поручи нове ратне бродове најновијег система, а да прода све старе ратне бродове, који нису за садашње, модерно ратовање на мору.

Прошлог петка је једна усташка чета (7 људи) заробљена у солунском вилајету. Чета се скрила била у селу Богданцима, (ђевђелински срез). Турске уходе саопштиле су то властима. Затим је војска опколила чету и све четнике заробила.

Из Смирне јављају, да је Азир четовођа турске усташке чете из племена Камали, убијен код Касабе

Положај владине странке.

Будимпешта. Гласови, да у кабинету владају несугласице, да се либерална (владина) странка цепа и да је Тисин положај пољуљан, неистинити су. Положај Тисин је чврст и у либералној странци влада потпуно јединство.

Руско-јапански рат.

Петроград. Сахаров извештава, да је последња ноћ протекла мирно. Сукоба није било.

Токио. Јапанци су посели село Колчиачу, потисли непријатеља у северном правцу. Јапанци изгубили 12, а Руси 30 људи.

Догађаји у Србији.

Београд. Умерени радикали договарали се о програму нове владе, после чега ће по свој прилици Грујић данас саставити кабинет.

Трго

НОВИ САД, 23. новембра 1904. године.

Пшеница прве каквоће 20 к. — п. до — к. — п.	све од 100 кила
Пшеница средња 19 к. 60 п. до 19 к. 80 п.	
Пшеница лакша 19 к. 20 п. до 19 к. 40 пот.	
Наполица — кр. — пот. до — кр. — пот.	
Јечам 14 кр 20 пот. до 14 кр. 40 потура.	
Зоб 14 кр. — пот. до — кр. — пот	
Кукуруз у зрну ст. 16 кр. — п. до — кр. — п.	
Кукуруз у зрну н. 16 кр. — п. до — кр. — пот.	
Маст 128 кр. — пот. до — кр. — пот.	
Сланина 128 кр. — пот. до — кр. — пот.	
Сланина паљена 128 кр. — п. до — кр. — п.	
Свињи угојени тешки 84 до 86 пот.	по кили
Свињи средњи . . 80 до 82 „	
Свињи лаки . . . 72 до 76 „	

живе мере.

Теоци 80 п. до 88 пот. по кили
Јагњци — кр. до — кр. по пару
Овци 16 кр. до 32 кр. по пару.

Стање воде под Новим Садом.

22. новембра било је . . . . . 0·12 мет.
23. новембра било је . . . . . 0·60 мет

Недељни ред позоришних представа.

У уторак 23. новембра (6 децембра) овде први пут: »Ревизор.« Шаљива игра у 5 чинова, написао Никола Гогољ, с руског превео П. Тодоровић.

У среду 24. новембра (7. децембра) овде први пут: »Франсиљон.« Камедија у 3 чина написао А. Дима.

У суботу 27. новембра (10. децембра): »Концертно вече с представом«, с овим распоредом: 1.) »Под старост«. Црта у 1 чину, написао Бранислав Ђ Нушић, — 2.) а.) Бинички: »Кад ја видех очи твоје; б.) Маринковић: »Шано душо, Шано, — пева Д. Спасићка. — 3) »Наша деца«· Хумореска у 1 чину, од Бранислава Ђ. Нушића. — 4.) а.) Моцарт: Дујет из »Чаробне фруле«; б.) Одран: Дујет из »Маскоте« певају Д. Спасићка и Кранчевић. — 5.) »Доктор Робин«. Шаљива игра у 1 чину, од Банвиља, с француског превео Ј. Ђорђевић

У недељу 28. новембра (11. децембра) »Сеоска лола«, Позоришна игра у 3 чина с песмама написао Е Тот, за српску позорницу, прерадио С. Дескашев, Музика од Исе Бајића.

ДОПИСНИЦЕ ЗА СВЕЧАРЕ

и за

НАСТУПАЈУЋЕ ПРАЗНИКЕ:

СВ. НИКОЛА, — БОЖИЋ. — СВ. ВАСИЛИЈЕ (Нова Година), — СВ. ЈОВАН.

Ове дописнице врло су укусно и фино израђене у 10 боја, а по правом типу српско-православном, те се најлепше препоручују за наступајуће благдане.

100 комада 7 круна.

Ко у напред новац пошаље, добиће дописнице поштом, о нашем трошку.

Нови Сад, 1904. год.

С поштовањем

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА

1170 1—3 **Браће М. Поповића.**

Адресар.

Под овим насловом доносићемо **АЗБУЧНИМ** *редом (и по местима и по презименима) фирме и имена трговина, занатлија, гостионичара, новчаних завода, разних подузећа, адвоката, лечника и т. д. — Ове ће адресе излазити 50 пута годишње, и то 30 пута у бројевима од петка, који су ван прострти у више хиљада примерака. Околина која долази у та места била би обавештена, где да се обраћа за своје потребе. А и иначе ако хоћемо да радимо један с другим, треба да се знамо и познамо. — Они, који још нису уврстени молимо да се обрате администрацији „Заставе".*

Будимпешта.

Целокупне медецине, **Др. Миладин Свињарев,** V. Irányi u., 18. (у близини пештанске срп. црква. општине).

А. Мудрински, ципелар, vás u. kerepesi-út sarok.

Лазар Богосављевић, ћурчијска радња. IV. Koronaherczeg u. 5. I. спрат, преко пута од Харишевог базара

Бела Црква.

Враћа Ђорђевић-Нанчић мануфактурна и моде трговина, „код белог голуба" у сопств. кући.

Коста Костић, шпецераја и дивљачи трговина.

Вел. Бечкерек.

Живојин Терзин, мануфактура код Баче свирпа
М. Михајловић Јарковчанин, памучар. трг
Живко Ж. Терзин, мануфактурна и галантеријске трговина код „три плаве звезде“.
Т. Турински, шпецерајска трг. код „злат. јагњета“
Јован С. Бошковић, галантерија код „Роде“.

Новчани заводи:

Српска задруга за штедњу.
Плаћа на улоге $4^1/_2$%, а својим члановима 5%
Држи цензуру сваког раденог дана.

Беч.

Перо Деспић,
Главно заступништво Крал. Срп. Извозне Банке за Аустрију, Nro I. Fleismarkt 19. Wien.

Ст. Бечеј.

Стева Живковић, лепедер, црквена ул. 1031

Брод н. С. (Славонија).

Осигурање живота и рента.

Иса Меркадић, заступник чувеног друштва „Атлас“ у Бечу.

Вршац.

Сава Томић-Печена, хотелијер код „Париза“

Вуковар.

Никола Бингулац. кројачка радња, гл. пијаца

Нова Градишка.

Новчани заводи:

Српска Штедионица као задруга.
Одобрава камату на улоге својим члановима с $5^1/_2$% чисто.
Цензура сваког четвртка.

Радован Симић, мануфактурна и помодна радња,
Радослав Марковић, насљедник Шандора Фусара, трговина шпецераја, боја и деликатеса.
Никола Вилић трговина коже и све врсти готове обуће.
Паја Јоцић, прва казанџијска радња.

Дарувар (Славонија).

Пајо Поповић, трговина кожарска, гвожђарска, шпецерајска, мануфактурна, оружја, барута, сувом и сољеном рибом

Доња Тузла (Босна).

I. босанско подузеће, за извоз босанских производа
Ђорђа Ал. Васиљевића, протоколирана фирма 1891. год.

Жабаљ.

Коста Михајловић, шпецерајска, гвожђарска, и креча трговина и гостионица.

Новчани завод:

I. Задруга Срба Шајкаша за међусобно помагање и штедњу.
Плаћа на улоге 6%. — Дани цензуре су вторником и суботом.

Загреб.

Г. Скрбић, фабрика жалузија и ролета, Илица 40.

Земун.

Др. Јован Радивојевић-Вачић, адвокат.
Др. Миливој Бабић, браниоц у казнен. стварима.
Миливој Савић, трговина мешовите робе, продаја шљивовице и вина у боцама, као и на велико.
Ђока С. Милосављевић галантеријска трговина код „Зоре“ принц Евген улица бр. 12.

Ириг.

Ђорђе Пуљо, гостионичар и хотелијер.
Лазар Недић, стаклар преко од велике чесме.

Горњи Карловац.

Никола Дубајић, гвожђарска трговина.
Миле Куга, гвожђарска трговина.
Браћа Милићевић, мануфактурна трговина.
М. Влатковић. трговина готовог одела.

Срем. Карловци.

Новчани заводи:

Народна Кредитна Банка
деоничарско друштво
прима улоге и плаћа на исте 5%.

Вински продуценти:

Др. Ђорђе Красојевић адвокат и заступник српских народних црквених фондова.
Др. Миша Михајловић, градски физик, вински продуцент.
Петар Ршић, воскар и колачар.
Ђорђе Секулић, мануф. и кратке робе трговина.
Ст. С. Јанковић шпецерајска трг., главна пијаца.
Ст. П. Момчиловић шпец. трг., коже и вина.

Велика Кикинда.

Светозар Новаковић, уметнички бравар.
Сергија Којић, дрворезац и позлатар.
Ђура Милић, трговина разне пернате живине.
Младен Кристифоровић кројач, главна ул.
Петар Ракић кројач свештенич. и мушког одела.
Милош Тешић кројач војног и цивилног одела.
Миливој Лотић, мануфактурна трговина.
Никола Милић, месар, продаја масти и сланине.
Стеван Радонић, израда црквених утвари.
Урош Малогајски, папуџија.
Милан Вукић, сарач.
Каса Гајин, дрндар и кабаничар.
Миша Ђуричин, четкар.

Пециво ракије и трговина шљивовице и комовице:

Ђока Недучин и друг.

Шпецерајске трговине:

Мил. Т. Мирков „код лубенице“, код срп. цркве.
Александер Ранков.

Липик (Анкин двор).

Ц. М. др. Ј. Ненадовић спец. за кожне болести.

Митровица.

П. А. Искрић, галантеријско-помодна трговина.
Јов. Костић, код „Плаве Звезде“, гвожђарска и шпецерајска радња.
Ник. Ненадовић, шпецерајска трг. код Арапина.
Радивој Николајевић, шпец. трг. на вел. и мало
Велимир Радак, шпецерајска трг. код „Лава“.

Продаја и куповина малих и великих дуката.

Мирослав Спаић, мењачница.

Новчани заводи:

Српска задруга за штедњу
прима улоге по 5%, есконтује менице са умереном каматом, стање главнице изнаша 31 децембра 1903. Круна 57978·64 — резервни фонд К 5452·23

Срп. ципеларска задруга, »Српски Дом.«

Ново уређено са ацетил осветљено свратиште:

Тале Стефановић, близу главне пијаце.

Погребно подузеће „Хуманитет“

Ђоке Давидовца.

Нови Сад.

Адвокати:

Др. Миливој Григоријевић, грчка ул. 10.
Др. Вранко Илијић, ћурчијска улица број 11.

Вербери:

Никола Ползовић, житна пијаца број 11.

Винарска радња:

Александар Адамовић, пецара комовице, шљивовице и коњака, — продаја на мало, господска улица број 8. и житна пијаца број 10.

Воскари и колачари:

Мија Чупић, ћурчијска улица број 30.

Галантеријско-помодне трговине:

Браћа М. Поповићи, главна улица.

Гвожђарске трговине:

М. Вулпе, ћурчијска улица број 18.
Антон Георгијевић, код „Златног звона“, главна улица број 4., преко од владичиног двора.

Гостионичари и хотелијери:

Стева Димитријевић, код „Беле Лађе“.
Тима Јерковић, кисачка улица.
Ђурица Ракић, темеринска улица број 31.
Стева Видаковић (Врга), темеринска ул. 35.

Зидари:

Васа Каћански, Фрање Листа улица број 7.

Босанска кафана са конаком, футошка ул. бр. 18.

Мехмед Арнаутовић-Тешњак.

Јорганџије:

Зорка Милићева, житна пијаца бр. 3.

Казанџије:

Творничар ракински казана, и пероноспорни штрцаљака
Милан Т. Јовановић,
ћошак, Лазарева улица бр. 14.

Књижаре:

Глиша Лазаревић, дунавска улица број 5.
Браћа М. Поповићи, главна улица.

Творница каруца и кола:

Јован Мунћан, кисачка улица.

Књиговезачке радње.

Милан Манојловић. ћурчијска улица бр 6.

Кобасичари:

Филип Михајловић, продаја масти на велико и мало, житна пијаца.

Кројачке радње:

Витомир Ф. Куруца, ћурчијска улица број 16.
Мита Томић, кулунџија, преко од саборне цркве.

Лекари:

Др. Јефта Стојаковић, главна улица бр. 25.
Др. Ђура Трифковић, главна улица број 24.

Мануфактурне трговине:

Петар Матић, код „Беле Лале“, главна ул. 11.

Мануфакт. памука и срп. платна трго. „код 2 чобана“

Косте П. Миросављевића, ћурч ул. бр. 24.
Гавра Ј. Полит, код „Златн. Лафа“ гл. ул. 15.

Мерници:

Стеван Славнић, главна улица број 25.

Стално стовариште пољопривредних машина и примање разновресних машинских репература

Д. Јаснић, житна пијаца бр. 16.

Новчани заводи:

Српска задруга за међусобно помагање и штедњу у Новоме Саду
Основана 1870. год.
Цензура: сваког понедељника среде и петка, свагда у 10 сати пре подне.

Српска Учитељска Новчана Задруга
станује у згради Српског Учитељског Конвикта.

Памучарска трговина:

Јован Т. Чавић, код „Преље“, главна улица.

Погребна подузећа:

„Конкордија“ ђуре Стојковића, ћурчијска ул. 15.
Паја Марковић, дунавска улица.

Подузимач за иконостасе — Христове гробове.

Никола Ивковић, дунавска улица.

Радња свештеничких хаљина, појасева и шешира:

Никола Ивковић, дунавска улица.

Трговина са рибом на велико и мало:

Фрања Ловрековић, Сечењијева улица 9.

Сарачи:

Тодор Никетић-Вошко, дунавска ул. 10.

Фабрика сирћета и сирћетне есенције:

Милан Лакић и др. главна улица.

Стовариште надгробних споменика:

Паја Марковић, дунавска улица.

Стаклари:

Тоша Алабурић ћурчијска улица бр. 12.

Сликарски уметнички завод:

Иван Ј. Стојковић, главна улица бр. 25.

Трговина црквених утвари.

Никола Ивковић, дунавска улица.

Цветарница и вртарница:

Војина Јовановића, дунавска улица бр. 3

Ципеларске радње:

Младен Ивошевић, у кући Матице Српске.
Кузман Јуришић, дунавска улица бр. 22.
Аца Николић, ћурчијска улица број 11.

Ћурчијске радње:

Милан Винокић, ћурчијска улица број 8.
Гавра Нецков, ћурчијска улица број 16.
Ђорђе Пушић, ћурчијска улица.

Шпецерајске трговине.

Ђока Мољац, кисачка улица.
Драгутин Ненадовић, трговина шпецераја и деликатеса код „Белог Орла“, ћурчијска ул. бр. 10.
Стојановић и Радовановић „код лафа“ гл. ул.

Шпецераја, материјала, боја и варива трговина на велико и мало.

Никола Димовић, код „Црвеног рака“.

Штампарије:

Српска штампарија Браће М. Поповића.
Српска штампарија дра Свет. Милетића.

Трговина свештеничких шешира и ћелепуша:

Петар Маркуш, главна улица.

Панчево.

Ђура Димитријевић, житарска трговина.
Др. Стев. Јовановић, лекар, Громонова ул. 6.

Новчани заводи.

Прва панчевачка среска ратарско-занатлијска задруга за штедњу и предујам.
Плаћа на улоге 5%.
Цензура се држи: уторником и петком.

Обућарска радња. Основана 1861. год.

А. Милорадовић, Велико складиште чизама, ципела и папуча на мало и велико.
С. Суботић, стаклар, преко од св. савског дома.

Шпецерајске трговине.

Рада Јовановић код „Грозда“ код успен. цркве.
Д. Ђонин, код „Златне Крушке“.

Нем. Паланка.

Гвожђарска и шпецераја трговина:

Марко Марцикић.

Перлез.

Коча Поповић, мануфактурна и шпецераја радња.
Коста Ракић, мануфактурна и шпецераја радња.

Гума.

Помодно-мануфактурна и конфекциона радња:

Бранко М. Спајић, „код златне круне.“
Данило Удицки, шпецерајска трговина.
Бранко Богдановић, шпецерајска трговина.

Новчани заводи:

Румска Штедионица
(основана 1871. год.)
уплаћена деоничка главница К **60,000.** Резервни фонд К **191,000.** Улоге укамаћује са **4%.**

Ђорђе Петровић, штампар.

Сегедин.

Милан Недељковић, власник извора горке воде
Велимир Јовановић, шпецераја и боје радња.
Шандор Мајски, шпецерајска трг. iskola u. 3.

Сомбор.

„ГОЛУБ“ лист за српску младеж, излази већ 26-та година, годишња претплата 3 круне. Могу се сви бројеви од почетка ове године добити.

Јаша Гргуров, гвожђарска трговина.
Паја М. Бикар, мешовита радња са сиром.
Душан Даљчев код „Даљца“, мешовита и пића трговина. Стовариште сомборска сира.
Даша Грујић, памука и мешовита трговина.
А. М. Антић, стовариште пива.
Стеван Николић, шпецерајска трговина.

Темишвар (Јозефштат).

Милан И. Мађарев, мануфактуре и памука.

Чаково.

Браћа Миче насљедник, мануфактурна тргов.
М. Чарнић, шпецерајска трговина, главна пијаца.

Шид.

Милан Шалош, гостионичар и хотелијер.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду